

POSTANOWIENIE

21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 21 grudnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa K.B. i R.B.
przeciwko Bankowi z siedzibą w W.
o ustalenie, zapłatę i zobowiązanie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku z siedzibą w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 11 marca 2022 r., I ACa 605/18,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
 - 2) zasądza od Banku z siedzibą w W. na rzecz R.B. i K.B. po
1350 złotych zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**
- (E.M.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 28 czerwca 2018 r. i stwierdził nieważność umowy kredytu zawartej 23 listopada 2007 r. między powodami a Bankiem w W. S.A.

Pozwany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Wskazując na istnienie zagadnienia prawnego, skarżący formułuje kilka pytań. Pyta mianowicie, po pierwsze, czy sąd powinien zastosować przepisy o charakterze dyspozytywnym w celu uzupełnienia umowy po usunięciu z niej niedozwolonych postanowień, po drugie, czy sąd przy decydowaniu o uzupełnieniu umowy przepisami dyspozytywnymi powinien kierować się zasadami równości prawa, proporcjonalności i współzycia społecznego, po trzecie, czy sankcja nieważności nie jest sankcją zbyt surową w świetle dyrektywy 93/13 i orzecznictwa TSUE, po czwarte, czy w sytuacji, gdy kurs franka szwajcarskiego znacznie wzrósł, do ukształtowania stosunku między bankiem i kredytobiorcą powinien znaleźć zastosowanie art. 357¹ k.c. oraz, po piąte, skarżący pyta o granice „dotkliwości” represyjnej funkcji orzeczenia. Zdaniem skarżącego wykładni wymagają art. 385¹ § 1 i 65 § 1 i 2 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa, usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca dąży do zagwarantowania, że będzie ona spełniała przypisane jej funkcje, a nie stanie się kolejnym środkiem zaskarżenia realizującym jedynie indywidualny interes skarżącego.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień sądu. Jego rozstrzygnięcie powinno stwarzać realne i poważne trudności, mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, na tle której zostało sformułowane, a także innych potencjalnych lub rzeczywiście

toczących się spraw. Skarżący powinien w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację. Zagadnienie prawne nie może odnosić się do subiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. np. postanowienia SN z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17; i z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18). Powinno ono zostać sformułowane na tle dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny, tak aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się wyłącznie do samej subsumpcji stanu faktycznego i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN z 31 października 2023 r., I CSK 4205/22, i z 16 listopada 2023 r., I CSK 3355/23).

Odnosząc się do zagadnienia pierwszego, należy podkreślić, że Sąd Najwyższy zajmował już wielokrotnie stanowisko w kwestii ewentualnego stosowania przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym w celu zastąpienia wyeliminowanych z umowy postanowień abuzywnych. Z dominującego orzecznictwa Sądu Najwyższego odnoszącego się do postanowień niedozwolonych stosowanych w umowach kredytu denominowanego i indeksowanego wynika, że luki powstającej w umowie po uznaniu klauzul przeliczeniowych za abuzywne w stanie faktycznym sprawy nie da się wypełnić ani przez odwołanie do uzupełniającej wykładni oświadczeń woli, ani przez odwołanie do art. 358 k.c. czy do art. 41 Prawa wekslowego lub art. 24 ustawy o Narodowym Banku Polskim (zob. wyroki SN: z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 1200/22; z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1334/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1016/22; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22; z 14 czerwca 2023 r., II CSKP 254/22; z 29 września 2023 r., III CSK 190/23).

Pozostałe zagadnienia są w istocie pytaniami o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem sprawy i polemiką z tym stanowiskiem, związaną z zastosowaniem konkretnych przepisów prawa. Kwestie, które się w nich pojawiają, zostały już szeroko omówione w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego. W szczególności wyjaśniono, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od

początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwałę SN z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, K. Dziubak, J. Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG; z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.).

Dyrektywa 93/13 umożliwia sądowi rozpoznającemu sprawę uwzględnienie żądania stwierdzenia nieważności umowy opartego na nieuczciwym charakterze warunku, jeżeli zostanie stwierdzone, że warunek ten jest nieuczciwy i że umowa nie może dalej obowiązywać bez takiego warunku, w szczególności gdy eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron (zob. wyrok TSUE z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.; wyroki SN z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, a także podania, na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (zob. postanowienie SN z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4445/22). Konieczne jest także wskazanie orzeczeń ujawniających rozbieżności, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżności wynikają z odmiennej wykładni przepisów (zob. postanowienia SN z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, i z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07).

Skarżący nie przedstawił orzecznictwa ujawniającego powoływane rozbieżności. Nie sprecyzował w sposób wystarczający, z czego wynika potrzeba wykładni wskazanych w skardze przepisów i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nie przedstawił również w odniesieniu do poruszanych problemów możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych oraz racji stojących za każdą z nich.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(r.g.)

[ms]